

Григолінський С.О.,
студент,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Гончарук С.Т., к.ю.н., професор

ДО ПИТАНЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Цивільна авіація України є однією з найвисокотехнологічних і капіталомістких передових галузей транспортної сфери, свого роду транспортною візитною карткою держави, її інтерфейсом в міжнародному просторі.

Аналіз державно-правової практики у сфері забезпечення безпеки польотів на вітчизняному авіаційному транспорті дозволяє констатувати помітну активізацію нормотворчої роботи уповноважених органів, що, в свою чергу, призвело до розширення законодавства і труднощів його засвоєння розпоряджень не тільки їх безпосередніми виконавцями, але й іншими суб'єктами правоохоронної діяльності. Значна частина такого законодавства, на жаль, не відображає сьогоденних потреб захисту об'єктів безпеки у зв'язку із соціально-економічними умовами, що змінилися. Нині чинне законодавство ще не є ефективною правовою системою, що надійно захищає життєво важливі інтереси особи від загрози авіаційних пригод.

Авіаційний транспорт як об'єкт правового регулювання розглядався в роботах В.В. Костицького, Є.Т. Шереметьєвої, З.І. Боярської, С.Т. Гончарука, А.В. Філіпова [3], Є.О. Харитонова, О.І. Харитоновой, О.І. Сафончика [4], М.Л. Шелухіна [5] та інших вчених. Водночас слід підкреслити, що в існуючих працях саме регулювання правовідносин щодо забезпечення авіаційної безпеки в умовах розбудови незалежної держави розглядалося частково, стосуючись лише окремих аспектів і не аналізуючи проблему комплексно. Проблеми правового регулювання безпеки польотів на авіаційному транспорті в українській науці докладно не розглядалися.

Метою цього дослідження є визначення на підставі аналізу наявних наукових та нормативних джерел особливостей правового регулювання забезпечення безпеки польотів на авіаційному транспорті в Україні.

Режим експлуатації повітряного транспорту в наш час визначається більш ніж 100 нормативно-правовими актами, серед яких, зокрема: Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р., Закон України "Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" від 20.02.2003 р., Ука-

зи Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства інфраструктури України та накази Державіаслужби тощо.

Аналіз адміністративно-правових норм, що становлять правову основу відносин у сфері забезпечення безпеки польотів на авіаційному транспорті, дозволяє дійти висновку, що їх доцільно поділяти на три групи:

а) норми права, які закріплюють правила авіаційної безпеки та забезпечують захист відповідних суспільних відносин;

б) норми права, що регламентують діяльність органів і посадових осіб з охорони і захисту суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки польотів на авіаційному транспорті;

в) адміністративно-правові норми, що встановлюють відповідальність за порушення правил авіаційної безпеки.

Крім того, оскільки відносини щодо забезпечення безпеки польотів на авіаційному транспорті виникають у зв'язку з використанням джерел підвищеної небезпеки, до яких належать різні технічні пристрої, споруди, механізми, правова основа названих відносин включає також різні технічні правила.

Аналіз нормативно-правового регулювання у цій сфері дозволяє констатувати, що регламентація відносин щодо забезпечення авіаційної безпеки здійснюється у сучасних умовах за допомогою різних за формою законодавчих та підзаконних актів. Зазначені норми базуються на різних підходах, їм бракує логічності, завершеності в регулюванні відповідних відносин, відсутні ефективні важелі та механізми досягнення авіаційної безпеки.

Тим часом реальна ситуація вимагає дієвих процедур та специфічних функцій щодо забезпечення авіаційної безпеки на рівні різних органів управління у цій сфері з позиції реалізації та захисту права громадян на безпечне середовище, регулювання транспортної безпеки у системі національної безпеки, гарантування безпечності пасажирських та вантажних перевезень авіаційним транспортом, виконання вимог міжнародно-правових норм.

Література:

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393 – XII // Офіційний вісник України. – 2011. – № 46. – ст. 1881.
2. Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20.02.2003 р. № 545 – IV // ВВР України. – 2003. – № 17. – Ст. 140.

3. Костецький В.В. Повітряне право України : Навчальний посібник / За заг. ред. д.ю.н. – Дрогобич : Коло, 2011. – 552 с.

4. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Сафончик О.І. Правове регулювання перевезень в Україні : Навч. посіб. / За ред. Є.О. Харитонova. – Х.: Консум, 2006. – 242 с.

5. Шелухін М.Л., Антонюк О.І., Вишневецька В.О. та ін. Транспортне право України: Підручник / М.Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишневецька / За ред. М.Л. Шелухіна. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 567 с.

УДК 342.9:629.73(043.2)

Іванова Н.В.,
студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Гончарук С.Т., к.ю.н., професор

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Галузь цивільної авіації є важливою складовою вітчизняного господарського комплексу, яка в умовах ринкової економіки зазнає змістової трансформації, які всі інші економічні складові. Зокрема, це стосується ролі та обсягу державного втручання у різнобічну діяльність суб'єктів цивільної авіації, зміни форм і методів управління у цій галузі, відповідно і зміни стосунків між учасниками управлінських відносин.

Очевидно, що більшість насичених, різноманітних господарсько-управлінських відносин у цій сфері складається під дією різних правових норм, у тому числі норм господарського права, цивільного, повітряного, екологічного, земельного, трудового, фінансового та інших галузей права. Проте серед них переважають відносини, що складаються під впливом дії норм адміністративного права, інтегруючою складовою якого є адміністративно-процесуальні норми.

Структурний зміст адміністративного процесу формує велика кількість адміністративних проваджень, у рамках яких вирішується великий масив різноманітних управлінських справ. Значна кількість таких адміністративних справ вирішується й у багатогранній управлінській діяльності суб'єктів цивільної авіації. З урахуванням характеру і призначення відповідних адміністративних проваджень, правового статусу та функціональних повноважень окремих суб'єктів права, між учасниками

цих проваджень виникають різноманітні адміністративно-процесуальні відносини.

Цим відносинам у цілому властиві ознаки, характерні для інших адміністративних процесуальних правовідносин. Враховуючи невід'ємну залежність адміністративно-процесуальних відносин від матеріальних правовідносин, похідність їх від останніх, для цих відносин характерними є специфічні риси, притаманні їх матеріальному аналогу. Так, стосовно авіатранспортної галузі:

а) такі відносини переважно складаються в управлінській сфері в межах виконавчо-розпорядчої діяльності суб'єктів цієї галузі;

б) вони опосередковано виражають реальне (динамічне) втілення в життя управлінських функцій цих суб'єктів, визначених матеріально-правовими нормами;

в) ці відносини здебільшого є субординаційними (вертикальними), відзначаються нерівноправністю сторін у межах службового підпорядкування (ця риса нехарактерна для відносин за участю громадян);

г) обов'язковою стороною таких відносин, як правило, є повноважний орган (або посадова особа) цивільної авіації;

д) правові суперечки, що виникають у процесі цих відносин, вирішуються переважно в адміністративному (позасудовому) порядку в межах ієрархічно-владних рішень повноважних суб'єктів цієї галузі (проте варто зважати на широку можливість судового розгляду і вирішення адміністративних позовів у рамках адміністративного судочинства);

е) вони можуть виникати за ініціативою всіх учасників (наприклад, щодо надання послуг з перевезення вантажу, укладання адміністративних договорів тощо), за волею одного з учасників (наприклад, відносини з приводу виконання підлеглим владного розпорядження керівника), а інколи і проти волі одного з учасників таких відносин (наприклад, делікатні відносини з приводу порушення пасажиром правил поведінки на повітряному судні).

Тож, логічно стверджувати, що детермінантою формування адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації в цілому служать їх відповідні матеріально-правові аналоги.

Внутрішня структура адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації, ґрунтуючись на відправних засадах свого родового базису, включає три основних складових елементи, а саме: суб'єкти, об'єкт та зміст.

Суб'єктами адміністративно-процесуальних відносин у галузі цивільної авіації насамперед є повноважні органи цивільної авіації (зокрема, це Міністерство інфраструктури України, Державна авіаційна